

ΤΙΤΛΟΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ Το γερμανικό επιφώνημα στην ελληνική γλώσσα: συγκριτική ανάλυση και ανάπτυξη μεταφραστικού μοντέλου

**Χρήστος Σιδέρης
(Α.Μ. 2019Β01)**

Επιβλέπουσα: Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Χριστίνα Αλεξανδρή

Περίληψη

Ως τυπικά στοιχεία του προφορικού λόγου, τα επιφωνήματα, μολονότι απαντώνται σε μεγάλη ποικιλία σε όλες τις γλώσσες, έχουν ελάχιστα μελετηθεί ως μέρος του λόγου, ενώ χαρακτηρίζονται από μεγάλη δυσκολία όσον αφορά στην κατανόηση της σημασίας και χρήσης τους από τους ομιλητές. Χαρακτηριστικά τους γνωρίσματα είναι ότι αποτελούν φορείς πλούσιων πραγματολογικών εννοιών, όπως συναισθήματα, στάσεις και αντιδράσεις καθώς και ότι παρουσιάζουν μεγάλες αποκλίσεις στις διαφορετικές γλώσσες και κουλτούρες. Κατ' επέκταση, η μελέτη των επιφωνημάτων και η συγκριτική τους ανάλυση από τη γερμανική στη νέα ελληνική γλώσσα παρουσιάζει μεγάλο ενδιαφέρον, όχι μόνο λόγω του κενού στην έρευνα του συγκεκριμένου γλωσσικού ζεύγους, αλλά κι επειδή αναμένεται να αποκαλυφθούν σημαντικές ομοιότητες και διαφορές κυρίως ως προς τα πραγματολογικά, σημασιολογικά, υφολογικά και προσωδιακά στοιχεία των δυο αυτών γλωσσών.

Πρωταρχικός στόχος της έρευνας των επιφωνημάτων είναι η κατηγοριοποίησή τους και η συγκριτική τους ανάλυση. Από τα δεδομένα που θα προκύψουν καθίστανται σαφείς οι μεταφραστικές δυσκολίες κατά την απόδοσή τους από τη γερμανική στην ελληνική και δημιουργείται η ανάγκη θέσπισης νέων και περισσότερων παραμέτρων, που αφορούν σχεδόν σε όλα τα επίπεδα της γλώσσας (σημασιολογικό, πραγματολογικό, υφολογικό, προσωδιακό) σε άμεση συνάρτηση με τη μετάφραση. Απώτερος στόχος είναι, με γνώμονα το βαθμό μεταφραστικής ισοδυναμίας, να καταλήξουμε σε ένα νέο και πληρέστερο μοντέλο μετάφρασης των επιφωνημάτων.

Η έρευνα και μελέτη των επιφωνημάτων και η συγκριτική τους ανάλυση από τη γερμανική στη νέα ελληνική γλώσσα επιτυγχάνεται σε πρώτη φάση πρακτικά, μέσα από την εξέταση του γερμανικού προφορικού λόγου σε αντιστοίχιση με τον ελληνικό.

Συγκεκριμένα, αφού αναλυθούν οι ορισμοί και γίνει η διαφοροποίηση των όρων επιφωνήματα (πρωτεύοντα, δευτερεύοντα) - ονοματοποιητικές λέξεις - μόρια για τις δύο γλώσσες, επιχειρείται η έρευνα επιλεγμένων επιφωνημάτων της γερμανικής με τη βοήθεια σωμάτων κειμένων κυρίως από διαλόγους και συνεντεύξεις του πολιτικού, του δημοσιογραφικού αλλά και του καθημερινού λόγου (τηλεόραση, blogs, *YouTube*, μέσα κοινωνικής δικτύωσης κ.ά.) και εν συνεχεία η κατηγοριοποίησή τους με έμφαση στο επικοινωνιακό πλαίσιο και στα σημασιολογικά, πραγματολογικά, προσωδιακά φωνολογικά και υφολογικά τους στοιχεία. Παράλληλα, εξετάζεται η απόδοση των επιφωνημάτων και των επιφωνηματικών εκφράσεων στα περιβάλλοντά τους με τις αντίστοιχες εκφράσεις στην ελληνική με τη χρήση παράλληλων συμπραστικών πινάκων.

Σε δεύτερη φάση τίθενται οι θεωρητικές βάσεις, πάνω στις οποίες στηρίζεται η εργασία, όπως επιστημονικά μοντέλα και δεδομένα που αφορούν στη Γλωσσολογία, στην Πραγματολογία, στη Σημασιολογία και στη Μεταφρασεολογία. Οι παραπάνω αναλύσεις και τα δεδομένα επιτρέπουν την ανάπτυξη ενός μεταφραστικού μοντέλου για το επιφώνημα και την εφαρμογή της μεθόδου αυτής σε παραδείγματα απόδοσης των γερμανικών επιφωνημάτων στην ελληνική. Ειδικότερα, αφού εξεταστούν οι ισοδυναμίες όσον αφορά στα επιφωνήματα, ενεργοποιείται σε κάθε μεταφραστική δυσκολία ένα «σχέδιο έκτακτης μεταφραστικής ανάγκης». Το σχέδιο αυτό περιλαμβάνει τη σχολαστική μελέτη της ταυτότητας του εκάστοτε επιφωνήματος τόσο στη γλώσσα-πηγή όσο και στη γλώσσα-στόχο, όλων δηλ. των στοιχείων που αφορούν στα επίπεδα της γλώσσας και στα πολιτισμικά στοιχεία και ιδιαίτερα στον επικοινωνιακό σκοπό. Σύμφωνα με όλα αυτά τα στοιχεία ο μεταφραστής μπορεί να έχει στη διάθεσή του όλα τα δυνατά μεταφράσματα ενός επιφωνήματος και να επιλέγει κάθε φορά ανάλογα με τον εκάστοτε επικοινωνιακό σκοπό.

Το προτεινόμενο μοντέλο έχει στόχο να αποτελέσει σημαντικό βοήθημα και κίνητρο όχι μόνο για όσους ασχολούνται με τη Μετάφραση και τη Διδακτική των Ξένων Γλωσσών στην πράξη, αλλά και για τους ερευνητές των επιστημών αυτών. Παράλληλα αναμένεται να εξαχθούν ενδιαφέροντα υφολογικά και διαπολιτισμικά συμπεράσματα αναφορικά με τις δυο γλώσσες και το πολιτισμικό τους υπόβαθρο. Άμεσα αποτελέσματα λόγω του εμπλουτισμού με νέους λεξιλογικούς πόρους θα προκύψουν τόσο για τη σύνταξη όσο και για τη χρήση λεξικών, έντυπων και

ηλεκτρονικών, ενώ πολλά προβλήματα κατά την αναζήτηση σημασιολογικών ισοδυναμιών θα βρίσκουν λύση πιο έγκυρα κι έγκαιρα.

Τέλος, πολλές και χρήσιμες θα είναι οι εφαρμογές του μεταφραστικού μοντέλου στη Μηχανική Μετάφραση, το Μεταγλωττισμό, τη Διερμηνεία και τη Διαμεσολάβηση. Ιδιαίτερα στον τομέα της Μηχανικής Μετάφρασης υπάρχει μεγάλο ενδιαφέρον για τη χρήση μοντέλων μεταφραστικής ισοδυναμίας, τα οποία όμως, για να είναι όσο το δυνατόν πιο αξιόπιστα, θα πρέπει να καλύπτουν κάθε πτυχή της γλώσσας, από μικρές λεπτομέρειες όπως ορθογραφικές μεταβολές στο κείμενο και μετατοπίσεις φωνηέντων στην ομιλία μέχρι λεπτούς πραγματολογικούς παράγοντες, όπως για παράδειγμα το αν ο ομιλητής είναι σαρκαστικός.

TITLE OF THE DISSERTATION:

The German interjections in the Greek language: Comparative analysis and development of a translation model

Summary

The subject of the present work is the German interjections in the Greek language. On the one hand, the German and Greek spoken languages are viewed and analyzed in a contrasting manner (practical part) and, on the other hand, the most important theoretical approaches of the Department of Language and Translation Studies are taken into account (theoretical part).

Despite the important role of interjections in human communication, their research is limited to certain areas and to a few language combinations; There are almost no studies comparing German with Greek, which shows a research gap in this exciting research area.

The richness of the interjections between both languages and their diverse functions in their utterance contexts form the basis for the investigation of the semantic, pragmatic, prosodic-phonological and stylistic characteristics with regard to their categorization and their comparative analysis. Data acquisition is made possible by the creation of language corpora, e.g. dialogues from interviews and discussions originating from German-language radio, television or internet broadcasts (blogs, social networks, YouTube and blogs on politics, business, society, culture, etc.). The resulting data clarify a number of translation problems from German into Greek and emphasize the need for new and more translation parameters in relation to almost all levels of the language (lexical, semantic, pragmatic, phonological and stylistic).

The main goal is to develop an interjection translation model that takes into account the language levels mentioned above so that the translation equivalence of the interjections can be analyzed and translation difficulties identified. From this model, it is expected that an “emergency plan” can be put in place during the translation process. This makes the best possible translation choice for a German interjection into

Greek, depending on its translation equivalents and your communicative goal. This translation model is intended to provide important help and motivation for further research and learning for those involved in foreign language teaching and translation. These are e.g. translators, interpreters, foreign language teachers, students and scientists in the fields of intercultural research, film dubbing, information technology and software development.

The present work is written in my mother tongue (Greek) and the bibliography contains works and materials (e.g. videos) that mainly come from English, German and Greek sources.